

Lan monografikoa

Euskararen arauak eta erabilerak administrazioan,
arlotan juridikoan zein kriminologiaren alorrean

HIZKUNTZA ESKUBIDEEN ALDARRIKAPEN UNIBERTSALA,
ESPERANTZA DOINU BAT

*Maialen SAN SEBASTIÁN
Kattin LÓPEZ MANTEROLA*

AURKIBIDEA: **I. Sarrera.**-1. Aurkezpena.-1.1. Aldarrikapenaren eragileak.-1.2. Aldarrikapenaren sorreraren beharra : aparteko berrikuntza.-2. Kontzeptuen zehaztapena.-2.1. Hizkuntz komunitatea.-2.2. Hizkuntza komunitateen lurralde eremua.-2.3. Talde linguistikoak.-3. Izaera Bikoitza: Eskubide pertsonalak eta Eskubide kolektiboak.-4. Printzipio orokorrak.-**II. Aldarrikapenaren Edukia:** Aldarrikatzen diren eskubideak.-1. Administrazio publikoa eta organo ofizialen arloan.-2. Hezkuntza eta onomastikaren arloetan.-3. Komunikabide eta teknologia berrien arloan.-4. Kulturaren arloan.-5. Arlo sozioekonomikoan.-**III. Ondorioak.**-1. Erronka ezberdinak dakartzan lana.-2. Arlo juridikoan oso lan kritikatuak.-3. Etorkizunera begira, oso lan itxaropentsua.-**Bibliografia.**

I. Sarrera

1. Aurkezpena

«Hizkuntzaren edonolako ukoa, heriotza da». Hala adierazten zuen Roland BARTHES idazle eta pentsalari frantsesak. Honela; hizkuntza bat galtzea, gizartearen ondasunen parte baten heriotza da, gure hizkuntzak direlako, dudarik gabe, gure kulturaren eta bizimoduaren eragile eta erakusle nagusienetarikoa.

STENDHALEk, era berean, “hizkuntza bat, herri baten jenuaren lehen tresna” dela adierazi zigun. Seguruenik, ondorio berdinetara iritsi ziren 1996an Bartzelonan elkartutako erakunde eta gobernuz kanpoko ordezkariak, 1948ko Giza Eskubideen Aldarrikapen Unibertsalaren bidean, Hizkuntza Eskubideen Aldarrikapen Unibertsala sortu zutenean. Bertan, gutxienezko hizkuntzei lotutako kontzeptuak eta eskubideak azaltzen eta bermatzen dira.

Hizkuntza Eskubideen Aldarrikapen Unibertsala aztergai duen artikulua honek, aldarrikapenak duen garrantzia adierazi nahi dio irakurleari, gertutik bizitzen dugun gai bat delako. Lan honen ikuspegia ez da erabat juridikoa. Lanari ukitu berezi bat eman arren, aspektu formala lantzeaz gain, arlo ezberdinetako aditu eta ez hain adituekin hitz egitea aukeratu dugu; honela, artikulua zientifiko-juridikoa idatzi ordez, ukitu sozial bat emango diogu. Honela, Euskal Herriko biztanle batzuk, baina Frantzia, Espainia, Belgika eta Mexikoko biztanle batzuk ere, nola sentitzen dugun gure hizkuntzak daukan egoera agerraraziko dugu. Alegia, euskara, eta euskaldunak batez ere, 1936-1939ko gerla dela eta, munduan zehar daude gaur egun. Herri ezberdinetako euskaldunek ikuspegi ezberdinak erakusteko premia eskaintzen digute, hala nola datorren lan hau horrela eramateko hautua.

Horretarako, galdera zerrenda bat eta galdekatu ahal izateko pertsona zerrenda bat prestatu ondoren, galderak bakoitzari egokitu behar izan dira, pertsona bakoitzaren berezitasuna eta nortasuna kontuan hartuz, bai eta bere soslai profesionala ere. Horregatik lana ez da erabat lan juridikoa, elkarrizketatutako guztiek ez baitute zuzenbidearen mundua ezagutzen, eta ez da zientifikoa ere, pertsona laginketa oso murrizta delako. Hala ere, Hizkuntza Eskubideen Aldarrikapen Unibertsalak dakartzan erronkak eta galderak aztertuko dira lan honetan.

Hasteko, ikus dezagun zerk eraman duen gaur egun Aldarrikapena edukitzera:

1.1. *Eragileak*

Jarraian adierazten diren aldarrikapen guztiek izan dute eragina, azkenean, Hizkuntza Eskubideen Aldarrikapen Unibertsal bat izan dezagun.

1996an sinatu zen oinarri gisa, hainbat nazioarteko akordio dituen Hizkuntza Eskubideen Aldarrikapen Unibertsala. Hasteko, Giza Eskubideen Aldarrikapen Unibertsalak dioenez, gizaki orok eduki behar ditugu modu berebean, eskubide eta askatasun guztiak, beraz, uler liteke badagoela eskubidea nahi den hizkuntza erabili ahal izateko, beste gauza askoren artean. Jarraitzeko, Eskubide Zibil eta Politikoen Nazioarteko Itunak dioenez gizakia ezin dela libre izan ez badira sortzen eskubide zibil, politikoez, ekonomikoez, sozialez eta kulturez gozatzeko bidea ematen dioten baldintzak. Gainera Nazio Batuen Erakundearen Batzar orokorraren 47/135 ebazpenak gutxiengo nazionalen eskubide linguistikoak barneratzen ditu.

1.2. *Sorreraren beharra: aparteko berrikuntza*

Kontuan hartzekoa da, hainbat faktorek eragina izan dutela Aldarrikapenaren sorreran, bere beharra erakusten dutelako. Besteak beste, hauek dira aipagarrienak: munduko hizkuntza mehatxatu gehienak subiranotasunik gabeko herriei dagozkiela, inbasioak, kolonizazioak eta okupazioak eta baita menperatze politiko, ekonomiko edo sozialaren beste kasuek, sarritan hizkuntza arrotza inposatzea dakartela eta komunitate linguistikoaren arteko bizikidetzak baketsua bermatzeko ezinbestekoa dela aurkitzea halako guztien gaineko printzipio batzuk non hizkuntza guztien sustapena, errespetua eta gizarte-erabilera publiko zein pribatua ziurtaturik gera daitezten. Hauek guztiak behar bakar batean laburbildu ditzakegu: munduan pertsona askok beraien hizkuntz eskubideak bermatuak ikusten ez zituzten.

Askok Hizkuntz Eskubideen Aldarrikapen Unibertsalaren balio juridikoa dudan jartzen badute ere, denak zerbaitekin ados gaude: honelako aldarrikapen bat aparteko ustekabea eta berrikuntza da. Esan ere, Juan José Alvarez zuzenbide katedradunak azpimarratzen duen bezala, ezin genuen espero, atzera begira, noizbait honelako aldarrikapenik idatziko zenik.

René Cassinek bultzatutako Giza Eskubideen Aldarrikapenak ez zituen, hots, hizkuntza eskubideak bermatzen. Pixkanaka legedian gutxienekoen eskubideak onartzen hasi bagara ere, ez zen halakorik pentsatzerik orain dela hamarkada batzuk.

Hala ere, gizarteari begira, herriko jendeak berak azpimarratzen du berrikuntza honen akats edo hutsune nabarmenatariko bat: “Ba al zenuen Aldarrikapen honen berririk?” galdetzean, gehienek, etsipenez “Ez” erantzun dute. Dirudienez, pixka bat lotsati

dator aldarrikapen hau, izan dezaken garrantzia izan ere. Honen zergatia bilatuz, laster konturatuko gara Frantziaren garrantzia daukan estatu batek, adibidez, ez diola aldarrikapen honi inongo baliorik lotzen. Oraingoan, eta ez da gutxi, UNESCO¹ erakundea da lege mailan garrantzi gehiena ematen diona.

2. Kontzeptuen zehaztapena

Aldarrikapenaren edukia sakondu aurretik, kontzeptu batzuk argitzea komeni da:

- *Hizkuntza komunitatea*: Edozein gizarte, bere burua herrizat daukana eta hizkuntza komun bat garatu duena. Berdin da historian zehar lur eremu propioa eduki izana ala ez.
- *Hizkuntza komunitate historiko baten lurralde-eremua*: Komunitate hori bizi deneko geografia zatia eta hizkuntzaren garapen osorako ezinbestekoa den espazio sozial eta funtzionala ere.
- *Talde linguistikoak*: Edozein giza talde, hizkuntza bera duena, eta beste hizkuntza komunitatearen lur eremuan kokatuta dagoena, azken honen adinako historikotasunik gabe.

Behin kontzeptuak argituta, Aldarrikapenaren izaera eta printzipioak aztertu daitezke.

3. Izaera Bikoitza: Eskubide Pertsonalak eta Eskubide Kolektiboak

Hizkuntza Eskubideen Aldarrikapen honen bidez, hizkuntza gutxituei babesa eman nahi zaie. Deustuko Unibertsitateak argitaratutako Paula KASARESEN *Hizkuntza Eskubideak Euskal Herrian, Zer eskubide ari garen eta zertan diren* Deustu Koadernoan irakurritz ulertzen dugunez, bi hizkuntza eskubide mota bereiz ditzakegu: “Oinarritzko hizkuntza eskubideak edo Hizkuntza Giza Eskubideak, edonon edonori babestu beharrekoak” alde batetik, eta “Hizkuntza eskubide arruntak, eremu geografiko jakin batean hizkuntza zehatz bateko hiztunei aitortu beharrekoak” bestalde.

Eskubide maila bakoitzak gauza batzuk dakartza, eta honela zerrendatzen ditu Paula KASARESEK: “*Lehen mailan dauden hizkuntza giza eskubideek zera dakarte norbanako aldean eta giza taldeko aldean: 1. Norbanako aldean edo alde indibidualean, hizkuntza giza eskubideek ondoko hau dute eurekin: edonork bere ama hizkuntzarekin positiboki identifikatu ahal izatea eta besteek identifikazio hori errespetatzea, ama hizkuntza gutxiengo baten hizkuntza izan ala gebiengoarena izan. Ama hizkuntza ikasteko eskubidea; oinarritzko hizkuntza, bederen, ama hizkuntzaren bidez egiteko eskubidea. Testuinguru (ofizial) askotan erabiltzeko eskubidea. Estatuko hizkuntza ofizialetatik bat, bederen, ikasteko eskubidea. 2. Giza taldeko aldean edo alde kolektiboan, hizkuntza giza eskubideek ondoko eskubide hauek dituzte eurekin: giza talde gisa izateko eta izaten segitzeko eskubidea. Hizkuntza baliatu, hura erabili eta garatzeko eskubidea. Eskolak eta bestelako ikastetxeak sortu eta mantentzeko eskubidea, curriculumaren eta irakaskuntzaren gaineko kontrola dutela. Estatuan ordezkari-tza politikoa eta afera kulturaletan autonomia izateko eskubidea*”².

¹ UNESCO: *United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*. Nazioarteko erakunde trebatu bat da.

² KASARES (2004: 22).

4. Printzipioak

Kontuan hartu behar da aldarrikapen honek printzipio sendo bat duela, hau da, hizkuntza komunitate guztien eskubideak berdinak direla. Berdin du hizkuntza ofiziala edo gutxiengoa den, komunitate guztien eskubideak berberak dira.

Aurrekoaz gainera, aldarrikapenak honako printzipio hauek jasotzen ditu:

Bestalde, hizkuntza guztiak funtzio guztietan garatu ahal izateko baliabideez gozatuko dute:

- Hizkuntza komunitate orok dauka baliabide propioak antolatu eta kudeatzeko eskubidea, gizarte-funtzio guztietan bere hizkuntzaren erabilera ziurtatzeko helburuarekin.
- Hizkuntza komunitate orok daukate eskubidea hizkuntzaren transmisioa eta jarraipena ziurtatzeko behar diren baliabideak eskura izateko.

II. Aldarrikapenaren edukia: aldarrikatzen diren eskubideak

Arloaren arabera daude aitortuta hizkuntza eskubideak.

1. Administrazio publikoa eta organo ofizialak³

Hizkuntza komunitate guztiek daukate onartua bere hizkuntza ofizialtzat erabili ahal izatea, beraz honek dakarren eskubidea da jarduketa judizial edo administratiboetan, bai eta dokumentu ofizialetan ere, bere hizkuntza erabiltzea inork alega ahal izan ez dezan hizkuntza hori ez dakiena. Ikusi dezakegunez hau ez da beti betetzen euskal hizkuntza komunitatean, gure legeek oraindik ez baitute bermatzen euskaraz hitz egiteko eskubidea beti, adibidez polizia edo justiziaren arloetan.

Gainera, aldarrikapenarekin bat egongo bagina, administrazio zentralarekin eta lurrez gaindiko beste administrazio zerbitzuekin, hau da, Europar Batasunarekin euskaraz egin ahal izango genuke, eta hori ez da betetzen beti.

Dokumentazio ofizialei dagokienez, paperean eta aplikazio informatikoetan izan behar dute eskuragarri lekuko hizkuntzan. Gainera, komunitate orok dauka eskubidea berari zuzendutako legeak bere hizkuntzan edukitzea.

³ Aldarrikapen unibertsalaren 20. artikulua hauxe dio: “Gizaki orok eskubidea dauka ahoz eta idatziz erabiltzeko justizia-auzitegien aurrean, horiek kokatuta dauden lurraldean historian zehar hitz egindako hizkuntza. Auzitegiek lurraldeko hizkuntza propioa erabili behar dute bere barne-jarduketetan... Edozein kasutan ere, gizaki orok eskubidea dauka ulertzen duen eta hitz egin dezakeen hizkuntza batean juskatua izateko, edo interpretari bat dohain eskuratzeko”.

Beraz, nahiz eta justiziaren arloan lekuko hizkuntza erabiltzeko eskubidea dagoen, 20.2. artikulua atea irekita uzten du Estatuko legediak eskubide honi mugak jartzeko. Beste alde batetik erregistro publikoko idazpenak lurraldeko hizkuntza propioan egiteko eskubidea aldarrikatzen da, baita notarioek eta fede publikoa duten funtzionarioen dokumentuak era horretan egiteko ere.

2. Hezkuntza eta onomastika

Edozein pertsonak dauka eskubidea nahi duen hizkuntza ikasteko. Hori jakinda, hezkuntzak lagundu egin behar du lekuko hizkuntza indartzen eta garatzen. Gainera, lan hau eramateko nahitaezkoa izango litzateke hizkuntz komunitateak bere hizkuntza aukeratzea eta hezkuntzan nola irakatsi nahi duen. Helburua da hizkuntza menderatzen irakastea, beraz beharrezkoak diren tresna guztiak izateko eskubidea dago: modu egokian hezitako irakasleak, metodo pedagogiko egokiak, eskuliburuak, diru iturriak, lokalak eta ekipamenduak, ... Erabiltzen den hizkuntza ikasteaz gainera, kulturarekin erlazionatutako beste hizkuntzak ikasteko eskubidea ere badago.

Funtsezkoena da lekuko hizkuntzan ikasketak egiteko eskubidea dagoela honek ekartzen baitu benetan hizkuntzaren garapena. Gainera Hizkuntz komunitate bakoitzaren hizkuntza eta kultura, unibertsitate mailako ikaskuntza eta ikerkuntzaren gai izango dira.

Gainera, hizkuntza komunitate orori aitortzen zaio bere sistema onomastikoa erabiltzea edozein esparrutan: toki-izenak finkatzeko eta berrikusteko, komunitatea bere burua izendatzeko eta bere antroponimia erabiltzeko, eta beste sistema grafikoa erabili behar izan ezker fonetiko era fidelenean itzultzeraz.

3. Komunikabideak eta teknologia berriak

Hizkuntza komunitateek eskubidea daukate nahi duten presentzia izateko tokiko komunikabideetan eta eremu teknologikoan. Honetarako bermatuak izan behar dituzte beharrezkoak diren baliabideak. Komunikabide hauek erabili ahal izango dituzte euren kultura zabaltzeko. Honek guztiak behar duen bermea izateko, ezin da tratu baztertzailerik eman komunikabide hauei.

4. Kultura

Hizkuntza komunitateek eskubidea daukate bere hizkuntzan kultura garatzeko, erabiltzeko eta bultzatzeko. Leku nagusia izango du bere tokian liburutegiak, bideotekak, zinemak, teatroak, museoak, artxiboak, informatika-ekoizpena, folklorea, kulturaren industriak, eta kultur bizitzatik eratorritako beste gertakari guztietan. Era berean, ondare linguistikoa eta kulturala zaintzeko eskubidea ematen da.

5. Arlo Sozioekonomikoa

Hizkuntza komunitateek eskubidea daukate bere hizkuntzaren erabilera xedatzeko bere lurraldeko jarduera sozioekonomiko guztietan (sindikala, patronala, lanbidekoa eta gremioa): lanbide-jardueran, merkataritza-jardueran, banku-eragiketetan, agirietan, hala nola inprimaketan, txeketan, kontratu fakturretan, ordainagirietan, emate-agirietan, eskaeretan eta gainerakoetan.

Bestalde, publizitatean, errotulazioan, kanpo-seinaleztapenetan eta lurraldearen irudi orokorrean nagusia izateko eskubidea aitortzen da.

Beste datu garrantzitsu bat da, erabiltzaile edo kontsumitzaile gisa eskubidea dagoela enpresa pribatuetan eta jendeari zabalduetako establezimenduetan lekuko hizkuntza egiteko eskubidea.

III. Ondorioak

1. Erronka ezberdinak dakartzan lana

Etorkizunean oraindik lan asko egin behar da, eta agian, aldarrikapen honi esker gero eta errazago egingo zaigu hizkuntza gutxiak babestea eta garatzea. Itzulpengintza arloko aditu batzuei dagokienez, hizkuntza eskubideen errespetuak lan ikaragarria ekarriko luke, bai herritarrek baliatuko genituzkeelako, baina administrazioak eta justizia arloko erakunde guztiak moldatu beharko lirakeelako, orain daukaten estatusa hobetzeko eta garatzeko. Honela, itzulpengintza aldetik, ikasle guztientzat hizkuntza minoritario hauek hurbildik zaintzea komeni da, bai lana ematen ahalko digutelako, bai eta gure lanari esker gero eta gehiago normalizatzen ahalko direlako.

Euskararen normalizazio eta onarpen prozesu hau prozesu luzea eta gogorra bada ere, pixkanaka prestatzen ari dira gaur egungo gazteak: euskara irakasteko, euskaraz lan egiteko eta euskaraz lan egiten laguntzeko ahaleginetan ari dira. Gainera, Hendaitz Gazte Asanbladako partaideek azpimarratu duten bezala, “gure erronka nagusienetariko bat euskaraz bizitzeak zekartzan irudi latzak herritarrei burutik kentzea eta gazteri aktual bat, kultura bultzatzen duen gazteri bat denon gogoetan sartzea da”.

2. Arlo juridikoan oso lan kritikatu

Elkarrizketak egiterakoan, bi alderdi bereizi dira: positibista juridikoak eta eszeptikoak. Positibistak nagusitu dira hala ere: eta haiei esker, Hizkuntza Eskubideen Aldarrikapen Unibertsala oso lan baliotsua dela argi dagoela esan daiteke. Honela, gehienek egindako lanari balioa ezagutzen diote, egin den aparteko lana azpimarratuz. Juan José Alvarez eta Ladix Arrosagarai Lanouguère dira hauetako bi. “Gure erronka nagusia euskaraz bizitzea da, ez dut uste inongo bitxikeria denik. Baina Frantziako estatua hori debekatzen, edo okerrago, indargabetzen saiatzen da egunero” esaten digu Ladixek.

Baionako unibertsitateko katedradun batek beste ikuspegi bat erakusten digu honi buruz, alegia, oso ondo konturatzen da Frantzian dagoen chauvinismoaz eta honako hau

esaten digu⁴ (ideia nagusiak laburbilduz): “Ondo ezagutzen dugu Frantziaren postura klasikoa. Konstituzioko 2. Artikuluak dioenez, frantsesa da Frantziako hizkuntza eta beste komunitateek ezin dute beste hizkuntza bat hitz egiteko eskaera egin, beste herritarrekin berdintasuna dela eta.”

Bi ikuspegi hauek parez pare jarritz, erraz konturatzen gara lantzen ari garen aldarrikapen honen hauskortasunaz: oso zaila da balio juridiko zehatza neurtzea, baina gaur ez zaio ematen beharko litzatekeen balioa.

3. Etorkizunera begira, oso lan itxaropentsua

Arlo juridikoa alde batera utziz, bestelako ikuspegi guztiak oso itxaropentsuak dira. Eukene LÓPEZ itzultzaileak adierazi duen bezala, oraingoz ez da lan egokia eta lan aski egiten euskara mailan sortzen diren arazoak konpontzeko, baina pentsa dezakegu arlo juridikoan eta administrazioaren arloan ikusten dugun euskararen normalizazio prozesuan sortzen diren hutsuneak laster konpontzea.

Hori da, zehazki, Hendaiaiko gazte sorta batek azpimarratzen eta eskatzen duena: ikasle asko daude motibazio handiarekin, euskara oso ondo menderatzen dutenak, eta denek uste dute pixkanaka lorpen gehiago egiten ditugula, denon artean. Perrine FERIOL eta Irati FERNÁNDEZ hogeitau urte inguruko bi ikasle dira, soslai ezberdinekin baina asmo berarekin: euskararen erabilera garatzea eta normalizatzea, bai EAEan, bai Ipar Euskal Herrian. “Kontu handiz ibili behar gara, hala ere”, azpimarratzen du beste gazte batek, “askotan Hendaia eta Irunen artean dagoen muga hori ez dugu gure buruetatik ezabatzen, niri askotan esan didate frantsesa naizela ez dudalako haiek bezala hitz egiten euskaraz, eta azkenean, guk geuk sortzen dugu bereizpen lotsagarri bat”.

Mexikon xedaturik dauden euskaldun batzuk adierazi dutenez, “hemen asko maite dugu euskara, baina badakigu zuen egoera legediaren aurrean ez dela beti erraza, hala ere, guk hemendik egunero egiten dugu euskara gure haurrei eta lagunei zabaltzeko lana. Gure bihotzak euskaldunak dira, eta hori ezingo digu inork kendu”.

⁴ «La position de la France, en ce qui concerne les droits linguistiques, et plus généralement les droits dits communautaires ou de groupe, est classique et bien connue. Plusieurs règles constitutionnelles (indivisibilité de la République, unicité du peuple français, égalité devant la loi et article 2 faisant du français la langue de la République), telles qu'interprétées par le Conseil constitutionnel, ont pour conséquence que les particuliers ne peuvent se prévaloir d'un droit à parler une langue autre que le français, et qu'aucune communauté linguistique ne peut revendiquer un droit collectif à l'usage d'une langue autre que le français. Cette position est, en partie, la conséquence de la lecture particulièrement exigeante et classique que fait la France du principe d'égalité des citoyens devant la loi. En effet, le droit français se refuse à reconnaître toute communauté qui pourrait être le titulaire de droits autre que la nation. La France refuse, ainsi, de reconnaître toute minorité ou autre corps collectif à l'intérieur de sa communauté politique, de crainte que la reconnaissance de ces corps intermédiaires ne viennent violer, par la reconnaissance de droits particuliers et spécifiques à ces groupes, le principe d'égalité des citoyens devant la loi. La France a eu l'occasion de rappeler sa position à l'occasion de la signature et de la ratification de plusieurs textes de droit international. Elle a, par exemple, écarté par des réserves d'interprétation l'application d'articles proclamant des droits à des minorités (article 27 du Pacte relatif aux droits civils et politiques de l'ONU, article 30 de la Convention internationale des droits de l'enfant), voire refusé de signer ou de ratifier certains textes de droit international (Convention-cadre pour la protection des minorités nationales du Conseil de l'Europe, Charte européenne des langues régionales ou minoritaires). Compte tenu que l'objet principal de la déclaration universelle est de conférer des droits à des communautés linguistiques ou aux personnes membres de ces communautés, cette dernière viole plusieurs règles constitutionnelles, et il ne paraît pas du tout probable que la France décide de réviser sa Constitution afin de procéder à une éventuelle signature et ratification de ce texte».

Eukene LÓPEZI doakio bukaerako hitza, oso ondo laburbiltzen duelako gaur egungo egoera: “Aldarrikapenaren xedea eta asmoa oso egokiak badira, oraindik lan handia egin behar da hiri handietan bizi den populazioaren atal handi batek gogo onez uler dezala gure erkidegoan bi hizkuntza ofizial daudela eta normalena eta naturalena dela bi hizkuntza horiek jakitea eta erabiltzea. Aldarrikapena hor dago, baina kaleko jendeari ez zaio helarazi mezua”.

Eskerrak

Bihotz-bihotzez eskerrik asko, lan honetan parte hartzeagatik eta laguntzeko ahaleginengatik:

Juan José Álvarez, Lisa Dumoulin, Eider Etxeberria, Eukene López, Onea Jauregi, Ladix Lanouguère Arrosagarai, Perrine Feriol, Irati Fernández, Ainhoa López, Edurne Manterola, Xabier de Arondo, Libe de Arondo, Hendaiz Gazte Asanbladako partaide guztiak, eta beste hainbeste lagun.

Bibliografia

BUJANDA, Ioana: *Hizkuntza eskubideak Euskal Herrian*.

http://www.ehu.es/ehusfera/garalex/files/2011/01/Hizkuntza-Eskubideak-Euskal-Herrian_Ioana-Bujanda.pdf

IRIONDO ARANA, Xabier (1997): “Hizkuntz eskubideen deklarazio unibertetsala: Sorrera, eduki juridikoa eta etorkizuna”. *Eleria*, 1.zb., 43-50.

KASARES, Paula (2004): *Hizkuntz Eskubideak Euskal Herrian, Zer eskubide ari garen eta zertan diren*. Bilbo: Deustu Koaderno.

Hizkuntz Politikak, Hizkuntz eskubideen deklarazio unibertetsalaren ildoan, Europako Hizkuntzak eta Legediei buruzko Nazioarteko III Sinprosoia, CIEMEN.

BERGARA, Ander (1996): *Hezkuntza eta Hizkuntza-eskubideak indarreko lege-araubidean*. Vitoria-Gasteiz.

<http://www.hikhasi.eus/docs/55/DEKLARAZIOA.pdf>

<http://www.baisarean.org/wp-content/uploads/2011/09/gernika2701.png>

Hau da, lan hau egiteko erabilitako galdera-zerrenda ez exhaustiboa. Oro har, egindako galderak hauek dira, galdekatutako pertsonen profilararen arabera pixka bat aldatu badira ere kasu batzuetan.

1. Hizkuntza Eskubideen Aldarrikapen Unibertsalak ba al du, zure ustez, benetako baliorik, ala fikzio juridiko bat da?

2. Badakigu munduan 6 000 hizkuntza inguru daudela, baina 200 edo 250 hizkuntzak soilik daukate ofizialtasuna. Giza Eskubideen aldarrikapen unibertsalak ez ditu Hizkuntza eskubideak jasotzen. Euskararen kasuan, aldarrikapen honek interesa dauka, baina hizkuntza guztientzat ber-bera esan dezakegu?

3. Pentsa al dezakegu, kasu batzuetan, Aldarrikapen honen erabilera asmo txarrez egin dezaketela istiluetan sartu diren herritarrek?

4. Aldarrikapen honen zein balorazio egingo zenuke zuk?

5. Itzulpengintza aldetik, hizkuntza-eskubideak ondo errespetatzen direla iruditzen zaizu (bai arlo juridikoan, bai administrazioaren aldetik)? 6. Ba al dauka, zure ustez, eskubide hauen errespetuak itzulpengintza arloan interesik? Etorkizuneko itzultzaileentzat interesgarria izan daiteke hizkuntza-eskubideak indartzeak, ala ez dauka zentzurik?

6. Ba al zeneukan Hizkuntz Eskubideen Aldarrikapen Unibertsalaren berririk?

7. Orain dela urte batzuk, nire ustez, halako aldarrikapen bat egitea pentsaezina zen. Uste al duzu, etorkizunean, bide onetik segituko dugula, Estatuengandik errespetua eta kontsiderazioa lortu arte, ala alderantziz, hizkuntza gutxienekoak desagerrarazten ahaleginduko direla?

8. Itzulpengintza eta irakaskuntza aldetik, hizkuntza-eskubideak ondo errespetatzen direla iruditzen zaizu gaur egun?

9. Ba al dauka, zure ustez, eskubide hauen errespetuak itzulpengintza arloan interesik? Etorkizuneko itzultzaileentzat interesgarria izan daiteke hizkuntza-eskubideak indartzeak, ala ez dauka zentzurik?